

Manuel Antonio Fernández
e César Elvira (*)

Monte Aloia, Illas Cies e, máis recentemente, o Complexo Dunar de Corrubedo e Lagoas de Carregal e Vixán son hoxe tan só as tres áreas que gozan da consideración de Parques Naturais e que por iso disfrutan dun certo grado de protección. As demais zonas de interese eliminar natural do territorio tipifícanse como reservas de caza, puntos de interés ou lugares de importancia turística, categorías todas elas sen valor algúns de protección.

Cando o territorio galego estea sometido a un plan de ordenación respetuoso co Medio Ambiente, serras como as dos Ancares ou Courel se beneficiarán dun status de protección máximo; zonas húmedas como as lagoas de Traba ou Louro por poñer un exemplo serán sometidas a procesos especiais de recuperación; as illas Cies, Sisargas e Ons voltarán a albergar especies de aves únicas no sur de Europa; e outros moitos puntos, sen pretender ser exhaustivo, frearán as dinámicas regresivas que os están conducindo á aniquilación como hábitats sustentadores de vida.

A proposta que presentamos a continuación enmarcase dentro de un modelo de utilización racional do Parque Nacional e concretamente da Serra dos Ancares para actividades didácticas de tipo reglado e que situaríamos no paradigma educativo ambientalista.

O proxecto xeral inclúe a creación dunha aula da natureza con persoal e medios e o establecemento das seguintes condicións de uso:

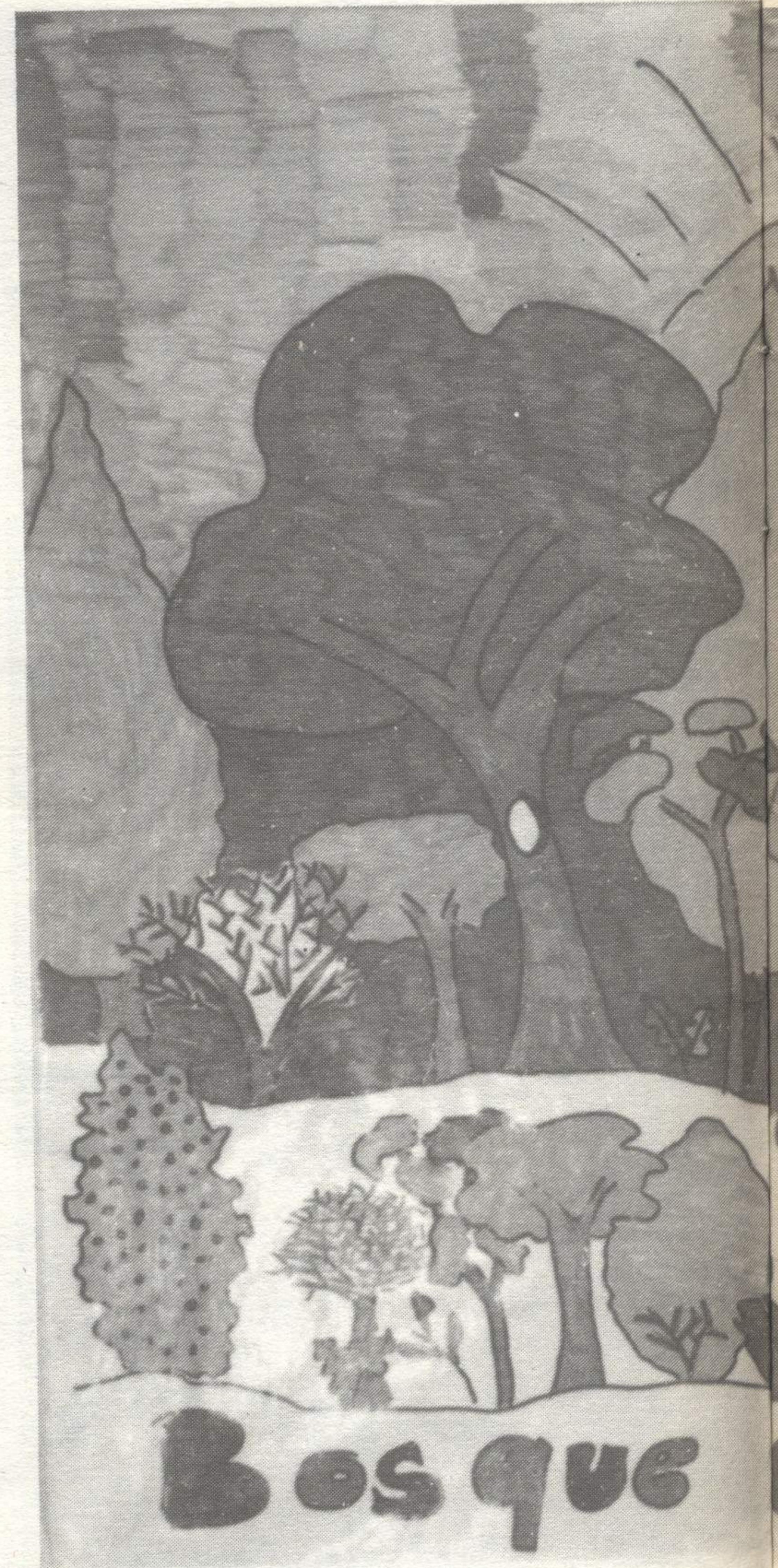
- Limitación de Centros e de número de alumnos por centros ó ano.
- Limitación de áreas e fixación duns roteiros pedagóxicos deseñados polas zonas de menor impacto potencial.
- Formulación previa por cada

O FUTURO PARQUE NACIONAL DOS ANCARES COMO RECURSO DIDÁCTICO EN ACTIVIDADES DE EDUCACIÓN AMBIENTAL

centro visitante dun proxecto didáctico de tipo interdisciplinar que contemple o traballo en grupos e a potenciación das aptitudes de observación e análise e as actitudes de respeito e conservación.

O proxecto específico levado a cabo nestes últimos tres anos por alumnos de 1º de B.U.P. Experimental do I.B. Xelmírez I consta das seguintes fases:

1º) FASE INICIAL.- Acheitamento ás ideas previas dos alumnos. Adquisición de coñecementos básicos sobre a zona a visitar e elaboración dun caderno de campo. Adestramento nas técnicas de traballo necesarias para os estudos. Esta fase prévia á estancia nos Ancares ten unha duración aproximada de dez días, e nela

programámanse as actividades a realizar, procurando sempre unha estreita colaboración dos profesores.

2º) FASE DE TRABALLO DE CAMPO.- Toma de datos e actividades prácticas. Disfrute da natureza e observación dos fenómenos naturais e sociais más senlleiros. Realización, durante tres días, de actividades de carácter grupal que ademais reforcen as suas relacións interpersonais e nas que disfruten na convivencia e respeito pola natureza.

3º) FASE FINAL.- De volta ao Centro, realizaranse traballos de ordenación e clasificación dos materiais e datos, integración dos coñecementos adquiridos, elaboración de traballos en grupo e avaliación.

A conxunción dun sistema natural

Ancares'91

Caduforio

de gran riqueza xunto a pequenas comunidades humanas con características socioculturais moi peculiares, convirten aos Ancares nun lugar idóneo para o estudo integral do medio co obxectivo final de desvelar a complexa trama de interrelacións sistémicas e fluxos que hai entre as distintas partes: historia, língua, xeoloxía, economía, clima, etc... A existencia de múltiples problemas socioeconómicos e variados impactos ambientais facilitan tamén profundizar no debate do deterioro medioambiental, incrementar a sensibilización ecolólica dos nosos alumnos e proponer exercicios prácticos de plantexamentos de alternativas para a solución dalgún dos problemas e contradicções existentes.

Sinalar por iso a necesaria interdisciplinariedade das actividades realizadas implicando e relacionando disciplinas como: Xeografía e Historia, Ciencias da Natureza, Debuxo, Educación física, Língua galega e Etica.

Para rematar a exposición desta proposta didáctica enumerar finalmente as actividades concretas de cada etapa de estudio no eido das Ciencias Naturais:

FASE INICIAL:

- Estudo dos seres vivos
- Estudo dos ecosistemas edáfico e fluvial
- Realización de murais sobre a vida no bosque, no solo e no río.
- Observación de indicios indirectos de actividad vital (egragópilas, excrementos, pegadas, etc...)

-Visita ó museo de Ciencias Naturais

-Observación de vídeos sobre a fauna dos Ancares

-Charla-colóquio a cargo dun especialista da Facultade de Biolóxicas.

2ªFASE:

-Visita a unha palloza

-Entrevistas e diálogos cos paisanos de Piornedo

-Descripcións e croquis xeomorfolóxicos dende cotas relevantes (Pena Rubia, Tres Bispos)

-Recollida das follas caídas das árbores e calco de codias

-Cálculo da idade e altura das árbores

-Marcha montañeira ata un dos cumios da serra

-Mostreo mínimo de invertebrados do solo e do río

-Clase práctica no albergue dos Ancares para organizar o material e redactar unha carta protesta sobre a necesidade de convertir os Ancares en Parque Nacional

-Visita ó castelo de Doiras e recoleita de efragópilas de curuxa.

FASE FINAL:

-Observación de invertebrados coa lupa binocular

-Estudo e clasificación das pezas óseas das efragópilas

-Clasificación dicotómica das especies arbóreas más abondosas

-Redacción sobre os problemas medioambientais dos Ancares

-Visualización e comentario do material audiovisual elaborado: diapositivas, fotografías e grabacións de audio e de vídeo

-Elaboración do traballo en grupos sobre o conxunto da experiencia.

(*) Manuel Antonio Fernández Domínguez é profesor do I.B. Xelmírez I de Santiago e César Elvira, bolseiro do Departamento de Zooloxía da Facultade de Biolóxicas da Universidade de Santiago.